

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta architektury
Poříčí 273/5, 63900 Brno 39

Zadání diplomové práce

Číslo diplomové práce: FA-DIP0047/2014
Ústav: Ústav navrhování
Student(ka): **Bc. Lucie Lindovská**
Studijní program: Architektura a urbanismus (N3501)
Studijní obor: Architektura (3501T002)
Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. arch. Jiří Oplatek**
Konzultanti diplomové práce:

Akademický rok: **2014/15**

Název diplomové práce:

RADNICE - VĚC VEŘEJNÁ, Správní centrum městské části Brno-sever

Zadání diplomové práce:

Porozumění organismu města, jeho vývoji, potenciálu a současným problémům
Hledání přijatelného územního uspořádání pro umístění radnice největší brněnské městské části v oblasti stávajících kasáren v Černých polích.
Definice funkčního obsahu objektu na základě analýzy potřeb čtvrti; vzájemný vztah funkce, konstrukce a výrazových prostředků
Osvojení strategie a metody stavební intervence v kontextu výjimečné situace devastované části města s různorodou typologií stávající stavební struktury
Široký záběr přístupu k řešení konkrétní úlohy zahrnující jak prostorotvorná, tak i architektonická a konstrukčně stavební kritéria

Seznam odborné literatury:

KRATOCHVÍL, Petr a Richard SENNETT. Architektura a veřejný prostor: texty o moderní a současné architektuře IV. Vyd. 1. Praha: Zlatý řez, 2012, 164 s. ISBN 978-80-903826-4-0.
VONDRUŠKOVÁ, Alena a Vlastimil VONDRUŠKA. Město. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2013, 199 s. ISBN 978-80-7429-346-7.
KIBIC, Karel. Radnice: Ratuši = Town halls = Rathäuser. Praha: TEPS místního hospodářství, 1971, 273 s.
<http://www.e-architect.co.uk/town-hall-buildings>

Rozsah grafických prací:

Úplná dokumentace navrženého souboru objektů:

situace, půdorysy, řezy, pohledy, perspektivy, detail, prezentační panel a model.

Seznam odborné literatury:

HÁLOVÁ-JAHODOVÁ, Cecilie. Brno, dílo přírody, člověka a dějin. 2. upr., rozš. vyd. Brno: Blok, 1975, 190 s., 160 fot. na příl.

NORBERG-SCHULZ, Christian. Genius loci: krajina, místo, architektura. 2. vyd. Praha: Dokořán, 2010, 219 s. ISBN 978-80-7363-303-5.

VALENA, Tomáš. Město a topografie: evropské město v topografickém kontextu. 1. vyd. Praha: Národní technické muzeum, 1991, 95 s. 1. vyd.

HALÍK, Pavel, Otakar NOVÝ a Petr KRATOCHVÍL. Architektura a město. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, 204 s. ISBN 80-200-0665-6.

LYNCH, Kevin. Obraz města: The image of the city. 1. do češtiny přeložené vyd. Praha: Polygon, 2004, 202 s. ISBN 80-7273-094-0.

ROWE, Colin. Collage City. 5. Ausgabe. Basel: Birkhäuser, 1997. 290 S. ISBN/ISSN: ISBN 978-3-7643-5608-8 ; ISBN 3-7643-5608-1

KUČA, Karel. Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Vyd. 1. Praha: Baset, 2000, 644 s. ISBN 80-86223-11-6.

GEHL, Jan a Lars GEMZØE. Nové městské prostory. 1. vyd. Šlapanice: ERA, 2002, 263 s. ISBN 80-86517-09-8.

CÍLEK, Václav. Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu. 2., dopl. vyd. Praha: Dokořán, 2005, 269 s., xvi s. obr. příl. ISBN 80-7363-042-7.

Termín zadání diplomové práce: 23. 2. 2015

Termín odevzdání diplomové práce: 18.5.2015

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Lucie Lindovská
Student(ka)

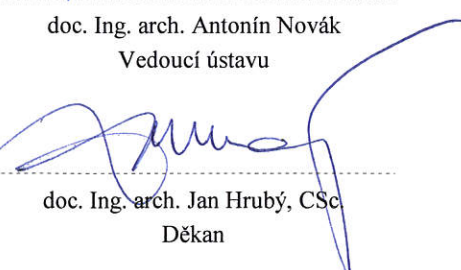

doc. Ing. arch. Jiří Oplatek
Vedoucí práce

doc. Ing. arch. Antonín Novák
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 23. 2. 2015

doc. Ing. arch. Jan Hrubý, CSc.
Děkan

URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ ÚZEMÍ KASÁREN V ČERNÝCH POLÍCH

Urbanistické řešení oblasti kasáren v Brně Černých Polích bylo zpracováno v zimním semestru 2013/2014 jako úvodní ateliér magisterského modulu. Jedná se o poměrně velké území o celkové rozloze cca 11 hektarů, nacházející se v bezprostřední blízkosti jedné z nejvyhledávanějších obytných čtvrtí města. Historie Černých Polí je poměrně krátká, sahá do konce 19. století, kdy zde vznikl Zemský ústav slepců, na jehož místě dnes stojí Mendelova univerzita. V následujících letech se v Černých Polích rozvíjela zástavba rodinných domů, ale také poměrně brzy, ve 20. letech 20. století, vznikl areál kasáren. V roce 1927 byla dokončena stavba jezdeckých kasáren a ohraničen areál, který v prakticky nezměněné podobě existuje dodnes. V průběhu 20. století, zejména v 50. letech, byly budovány další objekty a areál začal sloužit mimo jiné i vysokému školství. V současné době slouží kasárny Univerzitě obrany. Celý areál představuje významný potenciál rozvoje města Brna, v prvním porevolučním územním plánu z roku 1994 je tato plocha určena pro občanskou vybavenost – vysoké školství, v současném plánu je označena jako plocha stabilizovaná. Jelikož však kasárny patří ministerstvu obrany, které označilo toto území za „nezbytné pro obranu státu“, zůstává dnes areál stále uzavřenou částí uvnitř města. Vzhledem k jeho dnešnímu nízkému využití, zanedbanému stavu a v neposlední řadě také poloze v rámci města snad můžeme doufat, že do budoucna se tato plocha stane plnoprávnou částí městské čtvrti Černá Pole.

V návaznosti na podrobné analýzy města a okolí parcely byly koncipovány individuální urbanistické návrhy na využití areálu. V rámci zadání byly dány následující funkce: bydlení, nová radnice pro Brno-Sever a další navazující funkce: mateřská škola, centrum volnočasových aktivit, studentské bydlení, vysoké školství atd. Svůj návrh jsem formovala v návaznosti na okolní obytnou zástavbu, avšak s vyšší hustotou, proto jsem zde navrhla převážně pětipodlažní bytové domy v blocích s převládající orientací východ – západ. Jedním z velkých problémů bylo řešení Provozničky ulice, jelikož tato je dnes ve značně neuspokojivém stavu. Rozhodla jsem se ji rozšířit do podoby podlouhlého náměstí se stromořadím, z jedné strany zakončená stávající nárožní budovou bývalých kasáren, v návrhu nově dostavěnou do podoby menšího bloku s vnitřním atriem, a z druhé strany pak radnicí. Radnice je umístěna na křižovatku ulic Provozničky, Mathonovy a Jugoslávské a ukončuje tak nově vznikající pěší zónu podél Provozničky ulice. Radnice se ocitá v těsném sevření jak nové tak stávající zástavby a utváří tak spojovací prvek mezi starým a novým. Odlišení hmoty radnice od okolních obytných budov je jednak v atypické parcele, zužující se směrem do křižovatky, a také v kompaktnosti hmoty a objemy – budova není navržena jako výšková dominanta, i přesto je však zcela jasně definovatelná jako funkce odlišná od svého okolí.

Při náměstí mezi radnicí a stávající budovou, která by měla připadnout Mendelově univerzitě, je soustředěna občanská vybavenost: obchody, služby, základní umělecká škola a mateřská škola (naproti radnici), dále pak domov pro seniory a bydlení ve vyšších podlažích. Podél třídy generála Píky zůstaly zachovány obě nárožní historické budovy, obě dostavěny do podoby bloku s vnitřním atriem. Prostřední stavba, v současnosti sloužící jako sportovní centrum a studentská kolej, je v návrhu nahrazena novostavbou se stejnou funkcí z důvodu nevyhovujícího stavu a dispozic. Zbylé území je zastavěno čtyřmi obytnými bloky o čtyřech a pěti podlažích, s podzemními garážemi a poloveřejným průchozím vnitroblokem s dětskými hřišti. Severní okraj území je tvořen parkem využívajícím terénní nerovnosti, který tvoří nárazovou zónu mezi panelovou výstavbou sídliště a blokovou zástavbou nově utvářené čtvrti. V rámci celého návrhu jsem se snažila o vytvoření plnohodnotné městské čtvrti

s bytovými domy, výrazně nepřevyšujícími hladinu okolní zástavby, která by organicky navazovala na současný stav a zároveň přinesla nové kvality veřejných prostor.

RADNICE PRO BRNO SEVER

ESEJ

Radnice města je symbolická budova – centrum správní moci, rozhodování, demokracie. Při přemýšlení o funkční náplni budovy radnice jsem se pokoušela dobrat k tomu, proč by tam vlastně veřejnost šla – jako první mě napadly občanské průkazy, registr vozidel a cestovní pas. Jenže tyto úkony jsou v kompetenci magistrátu města, ne radnice městské části. A tady končí mé osobní zkušenosti se státní správou, pokud nepočítám účast ve volbách a vyřízení voličského průkazu. Došla jsem k závěru, že budova radnice má za hlavní účel „ubytovat“ různé množství úředníků, a dále poskytnout prostor pro pravidelná zasedání zastupitelstva. Tedy její náplní jsou povětšinou úkony, které ze strany obyvatelstva vyžadují velmi řídkou účast – jednou za čtyři roky volit, a pokud potřebuji něco vyřídit, v 90% případů je na to formulář, který občan vyplní a zanechá na podatelně, případně krátce navštíví některé ze zavřených dveří, aby zaplatil za pejska nebo se pokusil získat nějaké informace o stavebním řízení. Dále je tady sociální odbor a odbor bytový, které nejspíš do nějakého kontaktu s veřejností přijít musí, a samozřejmě matrika, ale i tak mám vesměs dojem, že víc než otevřená instituce je radnice prostě jen další administrativní budova, jakoby to, co se zde řeší, nemělo bezprostřední vliv na životy obyvatel města.

Navíc v dnešní době masivního rozšiřování informačních technologií je téměř jen otázkou času, kdy už na úřad nebudeme chodit vůbec a veškeré úkony bude možné vyřešit elektronicky. Potom už z radnice zbude skutečně jen budova se symbolickým názvem a dlouhými chodbami plnými zavřených dveří. Na druhou stranu, každý z nás si přeje, aby mohl v klidu dělat svou práci, a nikdo nestojí o to, aby mu někdo koukal přes rameno, jak ji dělá. Řekla bych, že zaměstnance radnice z toho nevyjímá. Je taky nutné dělat rozdíl mezi zaměstnanci radnice a zastupitelstvem. Zaměstnanci jednotlivých odborů jsou pracovníci státní správy a samosprávy, kteří přežívají na svých pozicích přes více volebních období a vykonávají stále stejnou práci bez ohledu na to, která politická strana zrovna zvítězila v komunálních volbách. Naopak zastupitelé jsou volení představitelé z obyvatel obce, kteří mají politickou zodpovědnost za rozhodnutí, která na svých zasedáních přijmou. Tato zasedání jsou ze zákona veřejná, a právě tato zasedání by měla být hojně navštěvována občany. Jak je tomu ve skutečnosti si nedovoluji hádat, jelikož jsem sama nikdy nebyla přítomna podobnému zasedání. Je však jasné, že ta transparentnost úřadu, otevřenost a další přívlastky, které nepochybně budeme v následujících týdnech hojně skloňovat s ohledem na naše návrhy, by se měla odehrávat právě v zasedací místnosti a na schůzích zastupitelstva. Zaměstnanci radnice, lidé, kteří tam skutečně tráví nejvíce času, by jistě mohli sedět na přepážkách ve vstupní hale, ale asi by to neprospělo jim samotným ani jejich práci. Můžeme mít na práci úředníků názor, jaký chceme, ale je to práce pro chod naší současné společnosti naprosto nezbytná, proto i jejich pracovní prostředí by mělo být vyhovující hlavně jim, ale samozřejmě s ohledem na veřejnost. Asi není úplně ideální, pokud paní, která má na starosti výběr poplatků za psy, sedí za dveřmi č. 64 ve čtvrtém patře budovy. Ale stejně tak by asi nebylo na místě všechny referenty umístit za přepážky.

Určitá míra otevřenosti by instituci radnice městské části jistě slušela, ale bude potřeba najít tu správnou míru a ta správná místa. Nelze také zapomenout na jeden z těch radostnějších významů věty „jdeme na radnici“, a to je svatba. Obřadní síň je místo, které by mělo důstojně reprezentovat svoji funkci, a je vhodné, aby byla integrována v budově radnice. Dostáváme se tímto k trochu více

komunitní funkci radnice, je to budova, která by mohla přirozeně shromažďovat podobné funkce – společenské události jako jsou svatby či vítání občanů, může zde být prostor pro různé schůze nebo i spolky, které jsou v městské části funkční. Tím by se měla radnice otevírat občanům, vytvořit plnohodnotné centrum obce a komunity.

NÁVRH

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ

Jak již bylo popsáno výše, je radnice umístěna na křižovatce poměrně významných městských ulic, Provazníkovy a Jugoslávské. Místo je dobře obslouženo městskou hromadnou dopravou, je jasně identifikovatelné a rozhodně si zaslouží kvalitní urbanistické i architektonické řešení. Současný stav, stejně je dost neutěšená, stejně jako celá část Provazníkovy ulice, tyto všechny okolnosti jsem zohlednila při urbanistickém návrhu využití areálu kasáren. V neposlední řadě je to místo, které je obklopeno spíše stávající než novou zástavbou, a tudíž se tak nová radnice lépe integruje do chodu města, než kdyby vznikala odtržena od stávající struktury někde uprostřed nově vznikající obytné čtvrti. Toto umístění také umožňuje, aby radnice fungovala jako skutečný spojovací prvek mezi jednotlivými městskými strukturami.

Tvar a hmota radnice vychází z urbanistického řešení území, kde pro radnici byla vyhrazena atypická parcela zužující se směrem do křižovatky. Tradiční výšková dominance radniční budovy je zde nahrazena dominancí hmotovou, budova zaplňuje celou parcelu o rozloze asi 3000 m². Díky tomu také plně postačují čtyři patra a budova nijak výrazně nepřevyšuje své okolí. Budova dosahuje dostatečných kapacit k tomu, aby severní třetina mohla sloužit jako samostatný komerčně pronajímatelný objekt, který je v případě potřeby možné provozně propojit s budovou radnice a představuje tak prostorovou rezervu pro radnici. Zúžená „hlava“ budovy, vystupující do nároží, pak obsahuje občansky důležité a významné prostory – v 1 nadzemním podlaží poštu, ve druhém kancelář starosty a místostarostů, ve třetím zasedací sál zastupitelstva městské části a ve čtvrtém podlaží pak obřadní síň. Střední část pak ve druhém, třetím a čtvrtém podlaží slouží úředníkům radnice, a přízemí je vyhrazeno veřejnosti – je zde navržena již zmiňovaná pošta, knihovna, komunitní centrum a jídelna přístupná nejen zaměstnancům, ale i veřejnosti. Přízemí komerční (severní) části budovy je vyhrazeno pronajímatelným prostorám (kavárna, obchody, kadeřnictví, posilovna atd.).

Vnější výraz radnice je koncipován jako kompaktní, velmi hmotná budova, s otevřeným proskleným parterem osídleným veřejnými funkcemi, které však neslouží přímo radnici. Ta sama o sobě je až ve druhém patře, druhé, třetí a čtvrté patro jsou prosvětleny zastřešenými atrií, v komerční části budovy je atrium až do úrovně 1 NP. Půdorysně je jedná o jednoduchou v podstatě pětitraktovou kompozici, cílem bylo vytvořit záměrný kontrast hmotné, tmavé fasády a prosvětleného bílého interiéru. Kamenná fasáda obklopuje téměř celou budovu – je přerušena dvojitou skleněnou fasádou, kterou se radnice otevírá směrem k městu do pěší zóny na Provazníkově ulici. Tímto otvorem je prosvětlená také hlavní schodišťová hala a všechny významné radniční sály a místnosti v „hlavě“ budovy. Parter je do ulice převážně prosklený, aby tak vyvažoval svou lehkostí, transparentností a rozmanitostí velkou délkou celého radničního bloku, která v ulici Mathonově je téměř 120 m. Výraznou horizontalitu objektu rovněž kompenzuje rastr vysokých úzkých oken a spároveň kamenného obkladu.

DISPOZIČNÍ ŘEŠENÍ

Dispozice vyplývají z tvaru parcely a prostorových nároků radnice městské části. Při sestavování stavebního programu jsem vycházela z organizačních schématu radnice Brno – sever, které je volně k dispozici na webových stránkách radnice, z poskytnutých podkladů a referenčních příkladů. Vnitřní uspořádání je po měrně jednoduché a takřka klasické – po obvodu, u fasády, jsou jednotlivé kanceláře, uvnitř pak komunikace osvětlené shora střešními světlíky. V komerční části budovy je uvažováno s pronajímatelnými kanceláři typu open space. Druhé až čtvrté nadzemní podlaží jsou řešená téměř identicky, s odlišnostmi podle jednotlivých odborů, přízemí je pak řešeno atypicky s ohledem na funkce. Hala s točitým schodištěm pak spojuje všechna patra dohromady ve vertikálním směru a může v případně potřeby sloužit i jako výstavní prostor. Jádru toalet uprostřed dispozice se však opakuje i v komunitním centru, kde je dispozice asi nejpodobnější vyšším patřům. Celá střední část radnice je v parteru rozdělena na tři celky, z nichž knihovna a komunitní centrum spolu provozně souvisí, části jídelny pak má vlastní zásobovací vstup z Mathonovy ulice a část jídelny je obrácena do pěší zóny, která obklopuje radnici z druhé strany směrem do areálu kasáren.

STAVEBNĚ-TECHNICKÉ ŘEŠENÍ

Konstrukčně se jedná o železobetonový skelet s nosnou fasádou. Sloupy o průměru 400 mm jsou navrženy s typickým rozponem 8100 mm, nicméně vzhledem k nepravidelnosti půdorysu a vnitřním prostorovým požadavkům je maximální rozpon nad zasedacím sálem a obřadní místností 12 m. Vnitřní chodby okolo světlíků jsou navrženy jako konzoly, což také umožňuje prostorově velmi odlehčenou kompozici. Ve střešní rovině pak tyto rozlehlejší prostory budou zastropeny pomocí ocelových příhradových nosníků. Ztužující funkci plní kromě požárních schodišť také vnitřní jádra s hygienickým zázemím, která se opakují ve všech podlažích. Vzhledem ke značné délce celé budovy je nutné počítat s dilatací stropních desek a to v místě mezi severní a střední částí radnice a mezi střední částí a „hlavou“ budovy. Stavba má dvě podzemní podlaží, přičemž to druhé je pouze pod severní pronajímatelnou částí budovy. V podzemí je kromě 98 parkovacích stání umístěno technické zázemí budovy, dílny, sklady a archivy radnice. Stavba je založena na patkách a základových pasech, hydroizolace spodní stavby je navržena pomocí asfaltových pásů – chybějící hydrogeologický posudek místa znemožňuje přesné posouzení základových poměrů. Obvodové stěny jsou železobetonové o tloušťce 200 mm, izolované 210 mm minerální vaty s provětrávanou fasádou tvořenou obkladem z čedičových desek. Obklad je kotven na horizontální rošt, který je na vertikálním roštu umožňujícím provětrání fasády a ten je upevněn do obvodových stěn speciálními kotvami. Střecha je plochá, s extenzivní zelení, izolovaná 350 mm polystyrenu a hydroizolací z modifikovaných asfaltových pásů.